

Agendapunt:
Beleidsprogramma: Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder: Burgemeester M.C. Bakermans
Zaaknummer: 74 - 2020

Aan de Raad.

Onderwerp

Verzoek tot het houden van een raadgevend referendum over Herindelingsadvies gemeente Maashorst

Advies

Geadviseerd wordt een keuze te maken:

1. Het verzoek tot het houden van een raadgevend referendum over Herindelingsadvies gemeente Maashorst in te willigen

of

2. Het verzoek tot het houden van een raadgevend referendum over Herindelingsadvies gemeente Maashorst af te wijzen

Inleiding

In de referendumverordening Landerd 2015 is bepaald dat inwoners van Landerd die stemrecht hebben voor de verkiezing van de leden van de raad de raad kunnen vragen om een referendum te houden over een concept-raadsbesluit.

Op 19 februari jl. heeft de Actiegroep 'Schaijk hoort bij Oss en niet bij Uden' verzocht een raadgevend referendum te houden over het concept raadsbesluit tot vaststelling van het Herindelingsadvies gemeente Maashorst, welke op de agenda staat voor de gemeenteraadsvergadering van 26 maart 2020. Het verzoek, de aanvraag van de actiegroep, wordt in de raadsvergadering voorafgaand aan het Herindelingsadvies behandeld. De gemeenteraad besluit of het verzoek wordt ingewilligd of afgewezen. Beide keuzes worden aan u voorgelegd.

Beoogd effect

Voldoen aan de referendumverordening. Beslissen op verzoek tot het houden van een raadgevend referendum.

Overwegingen

1. *Er zijn voldoende ondersteuningsverklaringen ondertekend om een aanvraag te doen*

De drempel voor de aanvraag voor een raadgevend referendum is de kiesdeler van de laatst gehouden verkiezingen voor de leden van de raad. In dit geval zijn dit 437 handtekeningen.

Er zijn handtekeningen geplaatst op 1121 ondersteuningsverklaringen. De getekende ondersteuningsverklaringen voldoen aan de voorwaarden uit de referendumverordening.

De actiegroep geeft in hun aanvraag aan dat dit een duidelijk signaal is dat inwoners hun stem willen laten horen bij het belangrijke raadsbesluit tot herindeling.

De ondersteuningsverklaringen zijn ondertekend door inwoners die een referendum willen. Op 22 januari 2020, bij de start van het ondertekenen van de ondersteuningsverklaringen, had de gemeente Landerd 12.752 kiesgerechtigden.

2. Bij een referendum kunnen inwoners de raad hun finale advies geven

De actiegroep motiveert hun aanvraag als volgt: “Inwoners willen hun democratisch gekozen volksvertegenwoordigers graag van advies dienen voordat een dergelijk ingrijpend besluit wordt genomen. Op die wijze komt de vertegenwoordigende democratie ten volle tot zijn recht”.

Bij inwilligen van het verzoek wordt aan alle kiesgerechtigde inwoners uit de gemeente Landerd gevraagd om hun stem uit te brengen over het concept-raadsbesluit Herindelingsadvies gemeente Maashorst. Als de raad dit wil, kunnen bij een referendum ook 16- en 17-jarigen stemmen.

De uitslag van het referendum is een advies aan de raad. De raad bepaalt uiteindelijk hoe zij omgaan met dit advies.

3. De referendumvraag wordt bent u ‘voor’ of ‘tegen’ het Herindelingsadvies

In artikel 7 lid 1 a van de Referendumverordening staat: “De raad stelt de vraagstelling en de antwoordmogelijkheden van het referendum vast waarbij in het geval van het raadgevend referendum aan de kiesgerechtigden wordt gevraagd of zij voor of tegen het concept-raadsbesluit zijn.”

In dit geval is de vraag dus: bent u vóór of tegen vaststelling van het Herindelingsadvies gemeente Maashorst.

Inwoners kunnen verschillende redenen hebben om ‘voor’ of ‘tegen’ het Herindelingsadvies te stemmen. Het referendum geeft geen uitsluitel over die redenen.

4. Verzoekers vinden dat het huidige concept-raadsbesluit ingrijpend is gewijzigd en nieuwe aspecten zijn toegevoegd in vergelijking met eerdere besluiten.

Op 25 november 2015 is een raadgevend referendum gehouden over de Toekomst van Landerd. De optie ‘Maashorst-gemeente’, een samenvoeging met Uden en (een gedeelte van) Bernheze, kreeg veruit de meeste stemmen van de kiezers in Landerd.

De actiegroep geeft aan dat het in het voorliggende concept-raadsbesluit expliciet gaat over het vaststellen van het ‘Herindelingsadvies gemeente Maashorst’, tot samenvoeging van de gemeente Landerd en de gemeente Uden. Deze variant is niet gelijk aan de Maashorst variant uit het referendum van 2015 (Uden-Landerd en (een gedeelte) van Bernheze).

5. Er is expliciet aandacht besteed aan participatie en co-creatie

Inwoners en maatschappelijke groeperingen zijn sinds 2013 meermaals en op verschillende manieren betrokken bij de totstandkoming van het Herindelingsadvies. In het plan van aanpak voor de besluitvormingsfase zijn de stappen beschreven die moeten worden gezet om te komen tot een herindelingsontwerp en –advies, het participatietraject en uitgangspunten en afspraken die bijdragen aan een zorgvuldig proces. Hierin is een apart hoofdstuk opgenomen voor participatie en co-creatie.

De gevolgde voorbereidingsprocedure en de betrokkenheid van inwoners is weergegeven in de logboeken bij het Herindelingsadvies en de Reactienota zienswijzen.

6. *De referendumcommissie benadrukt in haar advies de beoordelingsvrijheid van de raad*
Om duidelijk te zijn naar burgers is in artikel 2 benoemd over welke besluiten geen referendum kan worden gehouden. De gemeenteraad moet op korte termijn beslissen of een onderwerp referendabel is en niet valt onder de uitzonderingen genoemd in artikel 2. De referendumcommissie adviseert over toepassing van artikel 2.

Er staan twee uitzonderingen genoemd waarbij de raad een oordeel kan geven:

Artikel 2i: “die naar het oordeel van de raad hun grondslag vinden in een eerder genomen besluit waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden”

Artikel 2j: “waarvan de raad van oordeel is dat andere dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden”

In de toelichting op artikel 2j staat:

“De algemene uitzonderingsgrond (lid j.) benadrukt en garandeert de beoordelingsvrijheid van de raad. Deze uitzondering kan bijvoorbeeld toegepast worden indien er over een onderwerp al een Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure is geweest of in het geval van korte termijnen waarop het besluit genomen moet worden of de mogelijkheid van grote financiële claims.”

De referendumcommissie meent dat de weging of art. 2 onder i en j van toepassing is, aan de raad toekomt. De commissie kan deze afweging niet voor de raad maken, nu de raad volgens de Referendumverordening beoordelingsvrijheid heeft. Zij heeft voor deze afweging wel bouwstenen aangedragen. Het volledige advies van de referendumcommissie is bijgevoegd.

7. *In de referendumverordening is bij de toepassing van de uitzonderingen geen verschil gemaakt tussen een raadplegend en een raadgevend referendum*

Op 24 oktober 2019 is een amendement Van DS97 voor een raadplegend referendum verworpen. Op 30 januari 2020 is vanuit de raad is de vraag gesteld of de uitzonderingsgronden in de referendumverordening alleen gelden voor een raadplegend referendum of ook voor een raadgevend referendum.

Het antwoord van de referendumcommissie op deze vraag was: “Uit artikel 2 noch uit de toelichting daarop blijkt een verschil in toepassing tussen raadplegende en raadgevende referenda. De raad kan art. 2 dus van toepassing achten voor de beide vormen van referendum. Wel geldt dat de raad rekening kan houden met het bijzondere karakter van het raadgevende referendum: als burgers in grote getalen menen dat een referendum wenselijk is, kan de raad dat meewegen in zijn besluit.”

8. *De provincie vraagt om het Herindelingsadvies uiterlijk 25 mei toe te zenden*

Het ministerie van BZK rekent voor het wetgevingstraject ongeveer anderhalf jaar. Uitgaande van een herindelingsdatum van 1 januari 2022 is de lijn dat Gedeputeerde Staten het Herindelingsadvies en de GS-zienswijze voor 1 juli 2020 naar de Minister stuurt. De provincie vraagt de stukken uiterlijk 25 mei toe te zenden, in verband met Hemelvaart en Pinksteren liefst nog een week eerder.

Inwilligen van de aanvraag actiegroep betekent dat de gemeenteraad van Landerd nog geen besluit neemt over het raadsvoorstel Herindelingsadvies Gemeente Maashorst. Dit kan pas nadat de uitslag van het referendum bekend is.

Het organiseren van een referendum, vaststellen van de uitslag én het nemen van een besluit over het (eventueel aangepaste) Herindelingsadvies vergt al snel twee tot drie maanden.

In dat geval zal een aangepaste planning met de gemeente Uden, de provincie Noord-Brabant en mogelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken moeten worden afgestemd. Het is nu nog niet in te schatten welke gevolgen dit heeft voor de voorgenomen herindeling en herindelingsdatum.

Afwijzen van het verzoek betekent dat als beide gemeenteraden op 26 maart 2020 een eensluidend besluit nemen over het Herindelingsadvies, het Herindelingsadvies het wetgevingstraject in gaat.

9. Er is bezwaar en beroep mogelijk op het besluit van de raad

Belanghebbenden kunnen bezwaar maken tegen de beslissing van de raad. De actiegroep wijst in zijn verzoek op een uitspraak van de Raad van State over een referendum/volksinitiatief bij de aanleg van de Noord-Zuidlijn in Amsterdam. In 2011 heeft de Raad van State het besluit van de gemeenteraad van Amsterdam vernietigd.

Een rechter toetst aan de verordening en gaat in het algemeen niet op de stoel van volksvertegenwoordiger zitten. Wel kan hij een raadsbesluit vernietigen en de raad opdragen een nieuw besluit te nemen met inachtneming van de overwegingen in de uitspraak.

Financiën

Inwilligen van de aanvraag actiegroep betekent dat budget voor de uitvoering beschikbaar moet worden gesteld voor subsidie, voorlichting en organisatie. Uit de evaluatie van het vorige referendum blijkt dat hieraan ongeveer € 90.000 besteed is.

Afstemming gemeente Uden

Zowel de gemeenteraad van Landerd als de gemeenteraad van Uden nemen op 26 maart 2020 een besluit over Herindelingsadvies gemeente Maashorst. Als dit een eensluidend besluit is wordt dit naar Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant gezonden, conform de Wet Algemene regels herindeling. Gedeputeerde Staten stuurt uiterlijk 1 juli het Herindelingsadvies met een provinciale zienswijze door naar de Minister van Binnenlandse Zaken. Het wetgevingstraject duurt ongeveer anderhalf jaar. De herindelingsdatum is 1 januari 2022.

Indien de raad besluit om een referendum te houden zal een aangepaste planning met de gemeente Uden, de provincie Noord-Brabant en mogelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken moeten worden afgestemd.

Communicatie

Actiegroep 'Schaijk hoort bij Oss en niet bij Uden' krijgt schriftelijk antwoord op hun aanvraag.

Uitvoering

De referendumcommissie adviseert de gemeenteraad over en houdt toezicht op de uitvoering van de referendumverordening.

Indien de raad besluit een referendum te houden staat in de referendumverordening de verdere procedure, waaronder het vaststellen van een datum, budget, uitvoering door het college, en afspraken over de procedure van de stemming en geldigheid van de uitslag.

Indien de raad besluit tot afwijzen van de aanvraag kan de actiegroep bezwaar maken tegen de beslissing.

Bijlage(n)

1. Brief actiegroep Schaijk hoort bij Oss en niet bij Uden d.d. 19 februari 2020
2. Advies referendumcommissie Landerd d.d. 10 maart 2020
3. Verzoek aan referendumcommissie om advies d.d. 6 maart 2020
4. Mailwisseling met provincie over termijnen
5. Referendumverordening Landerd 2015 2.0
6. Format ondersteuningsverklaring
7. Register ondersteuningsverklaringen (vanwege AVG alleen voor referendumcommissie ter inzage)

Schaijk, 11 maart 2020

De burgemeester,

M.C. Bakermans